

Тематика і проблематика роману-антиутопії Маргарет Етвуд "Розповідь служниці"

Роботу присвячено вивченню тематики та проблематики роману "Розповідь служниці" (The Handmaid's Tale) Маргарет Етвуд з позиції характеристик роману антиутопії та феміністської літератури. Зроблено висновок про естетичну вартість творчості Маргарет Етвуд —однієї з сучасних представників жанру феміністичної фантастики у світовій літературі.

Актуальність теми дослідження обгрунтована потребою всебічного наукового вивчення романістики Маргарет Етвуд як знакового явища сучасного літературного процесу, прикметного гострою важливістю проблематики та оригінальністю жанрово-стильової й образної парадигм. Своєчасним у цьому контексті видається комплексне осмислення автентичного жанру англomовного роману-антиутопії, що відтворює боротьбу суспільства проти тоталітарно-репресивної політики окремих країн-агресорів.

Незважаючи на те, що сам жанр роману-антиутопії з'явився і отримав стрімкий розвиток на початку 20 століття, сьогодні він переживає період переосмислення, зокрема у визначенні специфіки його функцій. Сучасне бачення роману-антиутопії потребує подальшого вивчення. Так, І.І. Пархоменко зазначає, що антиутопія рубежу віків перетворилася із літературного жанру в моделювання реальної дійсності [2, стор. 417]. Авторським задумом Маргарет Етвуд було створення роману в жанрі спекулятивної фантастики, в якому майбутнє виступає цілком йомовірним, тобто реальністю, яка може існувати без

яких-небудь специфічних технологічних змін та здобутків. Саме через це роман залишає читачеві дивне відчуття реальності моменту.

Художня проблематика роману впливає з його назви, розповідь ведеться від першої особи, головної героїні Джун Осборн (Offred -нове ім'я Джун за приналежністю до Командора). На момент розгортання дії роману Джун – служниця Командора, яка не має права висловлювати власні думки, натомість має лише спогади, які зтираються з її пам'яті з кожним днем перебування в Галааді. Роман побудовано на спогадах героїні, які в тексті перериваються словами автора.

Роман побачив світ в 1985 році та одразу ж привернув увагу критиків та літературознавців, які порівнювали його з творами О.Хакслі, Дж. Орвелла та Є.Зам'ятіна.

Він присвячений темі існування теократичного суспільства, яке було побудоване як альтернативний варіант суспільно-політичного устрою в країні після політичного перевороту та захоплення влади.

Основна тема роману — зображення загального механізму авторитарної держави, який підтримується радикальними фундаменталістами та релігійними фанатиками.

Головною метою авторки було завдання привернути увагу суспільства до реальної повсякденності, подій та консервативних змін, які відбувались в суспільно-політичному житті США в 80-х роках 20 століття, після приходу до влади Р.Рейгана [3].

Головні події у творі відбуваються у вигаданій Республіці Галаад (Gilead), яка жила за законами і нормами новоствореної держави: морально досконалому суспільстві, заснованому на патріархальності та етичних законах Старого Заповіту [1, стор.47].

Наступну проблему роману "Розповідь служниці" можна окреслити як проблему фемінізму. Маргарет Етвуд зазначала, що "глибинними основами американського суспільства є не теократія пуританської Нової Англії 17 століття з упередженим ставленням до жінок; потрібен був лише період нестабільності, щоб ідеї радикалізму повернулись". Так, у період роботи над романом адміністрація Рейгана активно відстоювала ідеї "природнього" планування родини. Шірлі Нейман зазначала, що образ Фредової став продуктом фемінізму, вона опинилась в ситуації, яка є наслідком порушення прав жінок, що мала місце в США у 80-х роках [4, стор.857].

Не менш важливою проблемою стала проблема співвідношення влади та релігії, а також зловживання владою.

Морально-етичні проблеми, які також зображені в романі, торкаються народження дітей. Більшість жінок Республіки Галаад безплідні. Для збереження рівня народжуваності та відтворення суспільства законом Галааду виключно родинам Командорів дозволялось мати служницю, яка виконувала функції сурогатної матері. Після народження дитини, останню в неї відбирали, давали їй ім'я та виховували в родині Командорів.

Традиційним для антиутопії став конфлікт головної героїні Джун та влади, що проявилась у відкритому зіткненні героїні з системою.

В своєму романі Маргарет Етвуд передбачила поетапний розвиток авторитарності в світі. "Розповідь служниці" — роман-попередження про страшні наслідки відмови від загальнолюдських цінностей, порушення прав людини, ескалації влади, навіть заради високої ідеї. Маргарет Етвуд відобразила, як трагічно може завершитись життя людей та й суспільства в цілому в такій державі.

Зображуючи певну теократичну політичну систему, авторка виступила з певним новаторством в літературі. Новаторство Етвуд полягає в тому, що

письменниця відштовхнулася від сучасної реальності, яка дала багатий матеріал для висвітлення антиутопічних настроїв в літературі.

Отже, в своєму романі авторка зобразила авторитарну державу, яка, на жаль, не виявляється віддаленою від реального життя суспільства.

З'ясовано, що стильова природа роману-антиутопії “Розповідь служниці” пов’язана з його ідейно-тематичною, образною і сюжетно-композиційною специфікою. Реалістичне стильове тло зображуваних подій ґрунтується на достовірності явищ та постатей, що зумовлено зверненням до трагічних історичних реалій.

Література:

1. Овчаренко Н. А. Романи-антиутопії Маргарет Е.Етвуд//Слово і час.-2006.- №2.-С.46-53.
2. Пархоменко І.І. Антиутопія: інтерпретація в сучасному літературознавстві / І.І. Пархоменко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2011. – № 963. Сер.: Філологія. – Вип. 62. – С.217-222.
3. Armstrong, Jennifer Keishin. Why The Handmaid’s Tale is so relevant today [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.bbc.com/culture/article/20180425-why-the-handmaids-tale-is-so-relevant-today>(дата звернення 29.05.2020 р.).- Назва з екрана.
4. Neuman, Shirley. “‘Just a Backlash’: Margaret Atwood, Feminism, and The Handmaid’s Tale.” University of Toronto Quarterly Volume75. Issue 3 (2006): P. 857-868.